

VRIJWILLIGERSWERKBELEID

GEMEENTE OSS

Datum: 27 november 2023
Auteur: J. de Bruin - afdeling Mens & Maatschappij
Portefeuillehouder: Wethouder van Kessel

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Vrijwilligers zijn een belangrijk onderdeel van de sociale basis in de gemeente Oss. Vrijwilligerswerk zorgt ervoor dat mensen zich thuis voelen, elkaar ontmoeten en verbinding hebben met hun wijk of buurt. Mensen delen dezelfde interesse of motivatie om vrijwilligerswerk te doen, wat zorgt voor onderlinge verbinding en zingeving. Het blijkt echter dat het steeds moeilijker wordt voor organisaties om voldoende vrijwilligers te vinden. De verantwoordelijkheden en (administratieve) lasten van organisaties die werken met vrijwilligers worden steeds complexer op het gebied van bijvoorbeeld veiligheid, duurzaamheid en communicatie.¹ Het huidige Osse vrijwilligerswerkbeleid komt uit 2016. De samenleving, en de inzet en prioriteiten van vrijwilligers, zijn sindsdien ingrijpend veranderd. Daarom is een herijking van het beleid nodig.

Zoals omschreven in het Coalitieakkoord *Samen duurzaam vooruit* zet de gemeente Oss de komende jaren in op het verenigingsleven en het binden en waarderen van vrijwilligers. De gemeente heeft een rol in het scheppen van de randvoorwaarden voor een lokale gemeenschap waarin inwoners van betekenis zijn voor elkaar. Een sterke sociale basis draagt eraan bij dat mensen aandacht hebben voor elkaar. Dit heeft een positieve invloed op het voorkomen of verminderen van eenzaamheid en fysieke/psychische klachten.

In 2021 zijn de kaders Vitale Sportverenigingen en Cultuur Verbindt OnSS door de gemeenteraad Oss vastgesteld. Een vitale sportvereniging, en een vitale culturele infrastructuur, hebben een belangrijke rol in het leggen van sociale verbinding. Vrijwilligers vormen een belangrijk fundament in deze sociale verbinding en dragen bij aan een sterke sociale basis. In de Visie op de Sociale Basis 2040 van de gemeente Oss wordt hernieuwde aandacht gevraagd voor de basis die inwoners nodig hebben om mee te doen in onze samenleving. Een actief gemeenschapsleven en vrijwilligerswerk zijn hierin heel belangrijk.

In de gemeente Oss werken we vanuit de bedoeling. Namelijk dat vrijwilligers hun vrijwilligerswerk met plezier kunnen doen. Hiervoor is een positieve en responsieve houding nodig vanuit de gemeentelijke organisatie.² Voldoende ondersteuning van het welzijns- en vrijwilligerswerk draagt bij aan een veerkrachtig Oss.

1.2 Huidige situatie

In de eerste helft van 2023 heeft adviesbureau Wyzer onderzocht wat een passende rol is voor de gemeente in het ondersteunen en waarderen van vrijwilligerswerk, in aanvulling op de ondersteuning en waardering die vrijwilligers krijgen vanuit hun eigen organisatie. Ruim 300 partijen in de gemeente Oss zijn bevraagd via een enquête over verschillende thema's. Daarnaast zijn er verdiepende gesprekken gevoerd met een aantal vrijwilligersorganisaties. Deze input vormt een sterke basis voor het beleid.

¹ *Botsende grondmotieven: responsieve overheid gezocht!* Verwonderzoek, juni 2023.

² Kamerbrief *Aanpak Sociale Basis inclusief Mantelzorgagenda 2023-2026*, d.d. 6 juli 2023.

Uit dit onderzoek is gebleken dat zowel het werven en behouden, als het overvragen van vrijwilligers, uitdagingen vormen in het Osse vrijwilligerswerk. Het opstellen van contracten voor vrijwilligers, het volgen van juridische richtlijnen en bijvoorbeeld het volgen van klachtenprocedures bleken ook uitdagingen voor vrijwilligersorganisaties. De behoeften van vrijwilligers in het uitvoeren van vrijwilligerswerk zijn veranderd. Dit houdt in dat ruimte voor persoonlijke ontwikkeling en flexibele, ongebonden inzet in taken en duur van het vrijwilligerswerk prioriteit hebben. Dit is inherent aan de tijdgeest, waarin individualisering en snelle opvolging van activiteiten centraal staan.

1.3 Vrijwilligerswerk & mantelzorg

Vrijwilligerswerk en mantelzorg zijn niet hetzelfde. Vrijwilligerswerk is onbetaald en vindt plaats in georganiseerd, maar niet verplicht verband. Vrijwilligers zijn actief in het verenigingsleven of in een maatschappelijke- of welzijnsorganisatie.

Vanwege de groeiende landelijke zorgvraag en de krapte op de arbeidsmarkt wordt er een steeds groter beroep gedaan op mantelzorgers. Een mantelzorger zorgt langdurig en onbetaald voor iemand waarmee hij/zij een persoonlijke relatie heeft. Dit is meestal geen vrije keuze. Het is daarom belangrijk om mantelzorg en vrijwilligerswerk niet met elkaar te verwarren.

2. Visie, doel en uitgangspunten

2.1 Visie

We werken aan een sterke sociale basis. Dit doen we door formele en informele partijen te ondersteunen, gemeenschapsvorming te stimuleren, het sociaal netwerk van inwoners te versterken en aan te sluiten bij inwoners en organisaties binnen de gemeente Oss. Vrijwilligers spelen hierin een cruciale rol. We stimuleren inwoners daarom om vrijwilligerswerk te doen en we ondersteunen organisaties, samen met ONS Welzijn en het Sport Expertise Centrum (SEC), in het werven en behouden van vrijwilligers. Dit betekent dat de gemeente Oss een meewerkende en faciliterende partner voor vrijwilligers(organisaties) is.

We streven ernaar om het doen van vrijwilligerswerk te stimuleren, maar nemen het werk niet over van de Osse inwoners. Dit doen we door vrijwilligers(organisaties) actief te faciliteren en onze waardering te laten blijken.

2.2 Doel & uitgangspunten

Ondersteuning van vrijwilligers(organisaties) bij vragen over gemeentelijke processen en bij het verbinden van vrijwilligersorganisaties in lerende netwerken vormt het hoofddoel van dit beleidskader. De onderstaande drie uitgangspunten vormen het kader voor uitvoering van dit vrijwilligerswerkbeleid. Met een jaarlijkse uitvoeringsagenda werken we de acties per uitgangspunt uit. Dit zorgt ervoor dat we in kunnen spelen op de veranderende dynamiek in het vrijwilligerswerk.

Uitgangspunt 1: De gemeente Oss heeft een meewerkende en faciliterende houding ten aanzien van vrijwilligers(organisaties) binnen alle afdelingen van de gemeente Oss.

Dit betekent dat we werken vanuit de bedoeling, vrijwilligers actief ondersteunen en meedenken met inwoners. We zien dat we daar organisatie-breed nog ruimte hebben om ons daar verder in te

ontwikkelen. Deze doelstelling hangt ook sterk samen met de bestuursopdracht Participatie. Hierin worden participatie van inwoners en een netwerkende, faciliterende houding binnen de gemeentelijke organisatie bevorderd. De samenhang tussen de bestuursopdracht Participatie en de doelstellingen van het vrijwilligerswerkbeleid zorgt voor verbinding tussen verschillende beleidsdomeinen. Daarom is samenwerking hierin belangrijk. Beide opdrachten hebben echter ook een groot individueel belang en daarom focust dit vrijwilligerswerkbeleid zich specifiek op het stimuleren, faciliteren en waarderen van vrijwilligerswerk.

Uitgangspunt 2: We ontwikkelen het Vrijwilligerspunt Oss binnen de gemeentelijke organisatie, om vrijwilligers te stimuleren en te helpen als zij vragen hebben over gemeentelijke processen.

Het Vrijwilligerspunt Oss is aanspreekpunt voor vrijwilligers(organisaties). Dit Vrijwilligerspunt heeft een verbindende rol tussen de verschillende afdelingen in de gemeente Oss en heeft een signalerende functie als er knelpunten zijn in de ambtelijke organisatie. We verbinden vrijwilligers(organisaties) in lerende netwerken en ontwikkelen een vraagbaakfunctie. Hierin nemen we het werk van de vrijwilligers(organisaties) niet over, maar helpen we bij het verduidelijken van het proces. Vrijwilligers kunnen terecht voor advies, informatie en voor ondersteuning bij processen in de gemeente, zoals het aanvragen van subsidies en opstellen van een veiligheidsplan. Indien nodig verwijzen we vrijwilligers door, bijvoorbeeld naar ONS Welzijn of het SEC.

Uitgangspunt 3: We laten onze waardering voor vrijwilligers blijken.

Dit doen we door, aanvullend op de waardering vanuit vrijwilligersorganisaties, waarderingsinitiatieven in de gemeente Oss te stimuleren. Dit zijn bijvoorbeeld de Gouden Oogappel, het Osje van Verdienste en de jaarlijkse Vrijwilligers Bedankavond.

3. Uitvoering, rolverdeling & financiën

3.1 Uitvoering

Om uitvoering van de doelen in dit beleidskader te borgen stelt het College van B&W een bestuursopdracht over vrijwilligersondersteuning vast. We stellen een interdisciplinaire werkgroep aan met leden vanuit de hele gemeentelijke organisatie, om de samenwerking voor het vrijwilligerswerkbeleid op te starten. Deze werkgroep wordt geleid door de ambtelijk coördinator van het Vrijwilligerspunt Oss. De werkgroep onderzoekt in 2024 hoe integrale samenwerking in de gemeentelijke organisatie over het thema vrijwilligerswerk geborgd kan worden.

We behouden de samenwerking met ONS Welzijn en het SEC in het kader van vrijwilligerswerk en onderzoeken de nadere invulling van deze samenwerking in de uitvoering van dit beleidskader. Uitgangspunt hierbij is om elkaar te versterken in het stimuleren van vrijwilligerswerk.

De gestelde doelen in dit vrijwilligerswerkbeleid werken we verder uit in een jaarlijkse uitvoeringsagenda. We monitoren na de eerste fase van implementatie, in Q1 van 2025, in welke mate de kerntaken van het Vrijwilligerspunt Oss aansluiten op de behoefte van de Osse vrijwilligers(organisaties). Op basis van deze terugblik kunnen we ook bepalen of de begrote

ambtelijke capaciteit in het Vrijwilligerspunt Oss volstaat. Vervolgens ontvangt uw raad een schriftelijke terugkoppeling over het eerste implementatiejaar van het vrijwilligerswerkbeleid.

3.2 Rolverdeling

ONS Welzijn en het SEC zijn belangrijke partners van de gemeente Oss in het stimuleren van vrijwilligerswerk. ONS Welzijn heeft een rol in het contact met vrijwilligers en het matchen van vraag en aanbod. Zoals vastgelegd in de subsidieafspraken voor het jaar 2024 heeft ONS Welzijn de taak om jaarlijks een plan te maken hoe zij de inzet en coördinatie van informele ondersteuning uitvoert. In het plan wordt de organisatie en inzet van de volgende onderdelen over vrijwilligers(werk) uitgewerkt:

- Werving, selectie en matching van vrijwilligers;
- Promotie van vrijwilligerswerk;
- Coördinatie van de inzet van vrijwilligers en vrijwilligersprojecten en daarbij aansluiten bij behoeften van inwoners;
- Informatie, advies en deskundigheidsbevordering van vrijwilligers;
- Een veilige werksituatie voor de vrijwilligers (zoals verzekering, VOG, vertrouwenspersoon);
- Het faciliteren van de activiteiten die vrijwilligers uitvoeren (zoals vergoedingen en activiteitenkosten).

Het SEC richt zich op de versterking van vitale verenigingen en ondersteuning van sportverenigingen die werken met vrijwilligers. Zoals vastgelegd in de Uitvoeringskaders voor 2021-2025 heeft het SEC vanuit de ambitie *Vitale Sportaanbieders* een rol in de ondersteuning van sportverenigingen. Het beleidskader Vitale Sportverenigingen is hierin leidend en is een instrument om het sportaanbod en de sportverenigingen te waarborgen in de toekomst. Sportverenigingen worden gevraagd om hun maatschappelijke waarde te vergroten, maar bijvoorbeeld ook kritisch te kijken naar hun eigen organisatie op het gebied van bestuur, vrijwilligers en organisatie. Het SEC biedt hierbij ondersteuning.

Het Vrijwilligerspunt binnen de gemeente Oss richt zich op ondersteuning van vrijwilligers bij gemeentelijke processen en is een verbindende factor tussen Osse vrijwilligers(organisaties). Dit betekent dat het Vrijwilligerspunt Oss de volgende taken heeft:

- Verbinden van vrijwilligers(organisaties) in lerende netwerken;
- Verbinden van verschillende afdelingen in de ambtelijke organisatie;
- Signaleren van knelpunten in de ambtelijke organisatie en het adviseren over oplossingen;
- Doorverwijzen van vrijwilligers(organisaties) naar bijv. ONS Welzijn & het SEC;
- Ontwikkelen van een vraagbaakfunctie.

3.3 Financiën

Het budget voor de uitvoering van het vrijwilligerswerkbeleid is geborgd in de begroting. Er is structureel €80.000 euro opgenomen in de begroting. Dit wordt gebruikt om het Vrijwilligerspunt Oss in te richten. Tevens is er ambtelijke capaciteit beschikbaar bij de afdeling VTH, ter bevordering

van bijvoorbeeld het voorbereidingsproces bij evenementen. Extra budget wordt, indien nodig, aangevraagd afhankelijk van de organisatie van extra projecten en bijbehorende inzet. Dit is op dit moment niet aan de orde.